

INGLIZ TILI VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI INTEGRATSIYALASHNING
TA'LIMDAGI AHAMIYATI**Muxammadiyeva X.S**

Namangan davlat universiteti dotsenti

Husniddinova Shahlo

Namangan davlat universiteti, Jahon tillari fakulteti, 1-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20152601>

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz tili ta'limi va axborot texnologiyalarini integratsiyalashning zamonaviy ta'lim jarayonidagi ilmiy-metodik ahamiyati tahlil qilinadi. Ingliz tili global kommunikatsiya vositasi sifatida o'quvchilarning xalqaro axborot manbalaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirsa, axborot texnologiyalari o'quv jarayonini interaktiv, moslashuvchan va individual yo'naltirilgan shaklda tashkil etishga xizmat qiladi. Maqolada raqamli ta'lim, mobil ilovalar, onlayn platformalar, sun'iy intellekt vositalari, o'qituvchining texnologik-pedagogik kompetensiyasi hamda o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalariga oid masalalar yoritiladi. Shuningdek, texnologiyalardan foydalanishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan chalg'ish, raqamli savodxonlik yetishmasligi va texnik tengsizlik kabi muammolar ham tahlil qilinib, ularni bartaraf etish bo'yicha metodik tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: ingliz tili, axborot texnologiyalari, integratsiya, raqamli ta'lim, sun'iy intellekt, mobil ta'lim, EFL, innovatsion pedagogika.

Аннотация. В статье анализируется научно-методическое значение интеграции английского языка и информационных технологий в современном образовательном процессе. Английский язык рассматривается как средство глобальной коммуникации, расширяющее доступ учащихся к международным информационным ресурсам, а информационные технологии — как инструмент организации интерактивного, гибкого и индивидуализированного обучения. Особое внимание уделяется цифровому обучению, мобильным приложениям, онлайн-платформам, искусственному интеллекту, технологико-педагогической компетентности преподавателя и развитию самостоятельной учебной деятельности учащихся.

Ключевые слова: английский язык, информационные технологии, интеграция, цифровое обучение, искусственный интеллект, мобильное обучение, EFL, инновационная педагогика.

Abstract. This article examines the scientific and methodological significance of integrating English language education and information technology in the modern educational process. English is considered a means of global communication that expands learners' access to international information resources, while information technology serves as a tool for organizing interactive, flexible, and individualized learning. The article discusses digital learning, mobile applications, online platforms, artificial intelligence tools, teachers' technological-pedagogical competence, and learners' independent learning skills. Possible challenges, including distraction, insufficient digital literacy, and unequal access to technology, are also analyzed, and methodological recommendations are proposed.

Keywords: English language, information technology, integration, digital learning, artificial intelligence, mobile learning, EFL, innovative pedagogy.

KIRISH

Globalashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri o'quvchilarda zamonaviy kommunikativ, axborot va raqamli kompetensiyalarni shakllantirishdan iborat. Ingliz tili xalqaro ilm-fan, texnologiya, biznes va akademik muloqotning muhim vositasi sifatida talqin qilinadi. Axborot texnologiyalari esa mazkur tilni o'qitish va o'rganish jarayonini an'anaviy yondashuvlardan farqli ravishda interaktiv, multimodal va shaxsga yo'naltirilgan shaklda tashkil etish imkonini beradi.¹

O'zbekiston ta'lim tizimida ham xorijiy tillarni o'qitish sifatini oshirish va raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga izchil joriy etish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Jumladan, 2021-yil 19-maydagi PQ-5117-son qarorda xorijiy tillarni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish vazifalari belgilangan bo'lsa, "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasida raqamli infratuzilma, raqamli ta'lim va raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish ustuvor vazifalar qatorida ko'rsatilgan.²

Shu nuqtayi nazardan, ingliz tili va axborot texnologiyalarining integratsiyasi nafaqat texnik vositalardan foydalanishni, balki ta'lim mazmuni, metodlari, baholash shakllari va o'qituvchi kompetensiyasini qayta ko'rib chiqishni ham talab etadi. Mazkur maqolaning maqsadi ingliz tili ta'limida axborot texnologiyalaridan foydalanishning ilmiy-metodik ahamiyatini tahlil qilish, uning afzalliklari va muammolarini aniqlash hamda ta'lim jarayonida samarali qo'llash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Maqola nazariy-tahliliy xarakterga ega bo'lib, unda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish va pedagogik xulosa chiqarish metodlaridan foydalanildi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA NAZARIY ASOS

Ingliz tili ta'limida axborot texnologiyalaridan foydalanish masalasi kompyuter yordamida til o'rganish (Computer-Assisted Language Learning — CALL), mobil yordamida til o'rganish (Mobile-Assisted Language Learning — MALL), raqamli savodxonlik (digital literacy) va sun'iy intellekt asosidagi moslashuvchan ta'lim (adaptive learning) kabi yo'nalishlar bilan uzviy bog'liq. Warschauer va Healey kompyuter texnologiyalarining til o'qitishdagi o'rnini

---

1UNESCO. UNESCO ICT Competency Framework for Teachers. Version 3. — Paris: UNESCO, 2018. — P. 8–11; Hockly N. Digital literacies // ELT Journal. — 2012. — Vol. 66, No. 1. — P. 108–112.

2O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-maydagi PQ-5117-son qarori "O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida" // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi; O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi.

tahlil qilib, ularning lingvistik mashqlarni bajarish, kommunikativ faoliyatni tashkil etish va autentik materiallardan foydalanishda muhim vosita bo'la olishini ko'rsatadi.3

Chapelle ikkinchi tilni o'zlashtirish jarayonida kompyuter dasturlarining samaradorligini baholash uchun o'quvchining til materiali bilan faol o'zaro ta'siri, mazmunli muloqot va tezkor fikr-mulohaza kabi mezonlar zarurligini ta'kidlaydi. Bunday yondashuv ingliz tilini axborot texnologiyalari bilan integratsiyalashda texnologiyaning o'zi emas, balki uning didaktik maqsadga xizmat qilishi muhim ekanini ko'rsatadi.4

Mishra va Koehler tomonidan ishlab chiqilgan TPACK modeli o'qituvchining texnologik, pedagogik va fan mazmuniga oid bilimlari o'zaro uyg'unlashgandagina texnologiya ta'lim jarayoniga samarali integratsiyalashishini asoslaydi. Demak, ingliz tili o'qituvchisi raqamli vositani tanlashda nafaqat uning texnik imkoniyatlarini, balki til o'rganish maqsadi, o'quvchilarning darajasi, topshiriq turi va baholash mezonlarini ham hisobga olishi lozim.5

Mobil ta'lim bo'yicha tadqiqotlarda o'quvchining istalgan joy va vaqtda o'qish imkoniyatiga ega bo'lishi, qisqa muddatli mashqlar orqali muntazam takrorlash va shaxsiy o'quv trayektoriyasini shakllantirish kabi jihatlar alohida ahamiyat kasb etadi. Kukulska-Hulme va Shield mobil yordamida til o'rganish jarayonini oddiy kontent yetkazib berishdan hamkorlik va muloqotga asoslangan ta'limga o'tish bosqichi sifatida izohlaydi.6

Raqamli savodxonlik masalasi ham ingliz tili ta'limida muhim o'rin tutadi. Hockly raqamli savodxonlikni faqat texnik qurilmalardan foydalanish emas, balki internet manbalarini tanqidiy baholash, multimodal matnlarni tushunish, onlayn muloqot madaniyatiga rioya qilish va axborotni maqsadli qayta ishlash qobiliyati sifatida talqin qiladi.7

INGLIZ TILI VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI INTEGRATSIYASINING TA'LIMYIY AHAMIYATI

Ingliz tili va axborot texnologiyalarini integratsiyalash ta'lim jarayonini zamonaviylashtirish, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va ularni real kommunikativ vaziyatlarga yaqinlashtirish imkonini beradi. An'anaviy ta'limda o'quvchi ko'pincha tayyor matn, qoidalar va mashqlar bilan cheklansa, raqamli muhitda u autentik video, podkast, onlayn maqola, interaktiv mashq, virtual muloqot va sun'iy intellekt asosidagi teskari aloqa bilan ishlaydi.

3Warschauer M., Healey D. Computers and language learning: An overview // *Language Teaching*. — 1998. — Vol. 31, No. 2. — P. 57–71.

4Chapelle C. A. *Computer Applications in Second Language Acquisition: Foundations for Teaching, Testing and Research*. — Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

5Mishra P., Koehler M. J. Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge // *Teachers College Record*. — 2006. — Vol. 108, No. 6. — P. 1017–1054.

6Kukulska-Hulme A., Shield L. An overview of mobile assisted language learning: From content delivery to supported collaboration and interaction // *ReCALL*. — 2008. — Vol. 20, No. 3. — P. 271–289.

7 Hockly N. Digital literacies // *ELT Journal*. — 2012. — Vol. 66, No. 1. — P. 108–112.

Birinchidan, integratsiya o'quv jarayonining interaktivligini kuchaytiradi. Masalan, onlayn test platformalari, interaktiv taqdimotlar, virtual doskalar va til o'rganish ilovalari o'quvchiga faol ishtirokchi sifatida qatnashish imkonini yaratadi. Bu esa passiv tinglashdan faol bajarish, qayta ishlash va muloqotga o'tishni ta'minlaydi.

Ikkinchidan, axborot texnologiyalari individual yondashuvni kuchaytiradi. Turli darajadagi o'quvchilar bir xil mavzuni turli murakkablikdagi materiallar orqali o'zlashtirishi mumkin: boshlang'ich darajadagi o'quvchilar sodda videolar, lug'atlar va qisqa mashqlar bilan ishlasa, yuqori darajadagilar akademik maqolalar, podkastlar va loyiha asosidagi topshiriqlarni bajarishi mumkin. UNESCOning o'qituvchilar uchun AKT kompetensiyasi doirasi ham raqamli vositalardan foydalanishda o'qituvchi kompetensiyasi, o'quv dasturi, pedagogika, baholash va kasbiy rivojlanishning o'zaro bog'liqligini alohida ko'rsatadi.⁸

Uchinchidan, ingliz tili va axborot texnologiyalari integratsiyasi o'quvchilarning global bilim manbalaridan foydalanish imkoniyatini kengaytiradi. Ingliz tilini bilgan o'quvchi xalqaro onlayn kurslar, ilmiy-ommabop videolar, elektron kutubxonalar va ochiq ta'lim resurslaridan samarali foydalana oladi. Natijada ingliz tili nafaqat alohida o'quv predmeti, balki boshqa fanlarni o'rganish va kasbiy rivojlanish vositasiga aylanadi.

SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING AMALIY IMKONIYATLARI

Bugungi kunda sun'iy intellekt asosidagi vositalar ingliz tilini o'rganishda talaffuzni tekshirish, grammatik xatolarni aniqlash, matnni tahrirlash, shaxsiylashtirilgan mashqlar berish va o'quvchining rivojlanish dinamikasini kuzatish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. OECD raqamli ta'lim bo'yicha tahlillarida sun'iy intellekt, o'quv analitikasi va boshqa aqlli texnologiyalar ta'lim jarayoni va ta'lim tashkilotlarini boshqarish tizimiga sezilarli ta'sir ko'rsatayotganini qayd etadi.⁹

Ingliz tili darslarida sun'iy intellekt vositalaridan quyidagi maqsadlarda foydalanish mumkin: 1) o'quvchining yozma ishlaridagi grammatik va leksik xatolarni aniqlash; 2) talaffuzni audio tahlil orqali baholash; 3) individual lug'at mashqlarini yaratish; 4) dialog va rolli o'yinlar uchun vaziyatlar ishlab chiqish; 5) o'quvchining mustaqil o'rganish jarayonini rejalashtirish.

Biroq sun'iy intellekt o'qituvchini to'liq almashtiruvchi vosita sifatida emas, balki o'qituvchining metodik faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi yordamchi mexanizm sifatida qo'llanishi kerak. Chunki til o'rganish jarayoni nafaqat xatoni tuzatish, balki mazmunli muloqot, madaniy kontekst, emotsional qo'llab-quvvatlash va pedagogik kuzatuvni ham talab qiladi.

MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI

Axborot texnologiyalaridan foydalanish ta'lim jarayonini boyitsa-da, ayrim muammolarni ham yuzaga keltirishi mumkin. Birinchi muammo — o'quvchilarning raqamli vositalardan maqsadsiz foydalanishi va ijtimoiy tarmoqlarga chalg'ishidir. Buni kamaytirish uchun darsda

8. UNESCO. UNESCO ICT Competency Framework for Teachers. Version 3. — Paris: UNESCO, 2018. — P. 18–26.

9. OECD. OECD Digital Education Outlook 2021: Pushing the Frontiers with Artificial Intelligence, Blockchain and Robots. — Paris: OECD Publishing, 2021.

aniq topshiriq, vaqt chegarasi, baholash mezonlari va natijani taqdim etish shakli oldindan belgilanadi.

Ikkinchi muammo — raqamli savodxonlikning yetarli emasligidir. Ayrim o'quvchilar texnologiyadan foydalanishni bilsa-da, axborotni tanqidiy saralash, ishonchli manbani aniqlash va akademik halollikka rioya qilish ko'nikmalariga ega bo'lmasligi mumkin. Shuning uchun ingliz tili darslarida manba bilan ishlash, parafraz qilish, havola berish va plagiatdan saqlanish kabi akademik ko'nikmalar ham o'rgatilishi zarur.

Uchinchi muammo — texnik imkoniyatlarning teng emasligidir. Barcha o'quvchilarda bir xil qurilma, internet tezligi yoki platformalardan foydalanish imkoniyati bo'lmasligi mumkin. Bunday holatda o'qituvchi past resursli muhitga mos topshiriqlar, offline materiallar, juftlikda ishlash va sinf ichida umumiy texnik vositalardan foydalanish kabi muqobil yechimlarni rejalashtirishi lozim.

To'rtinchi muammo — texnologiyaga haddan tashqari tayanib qolishdir. Agar o'quvchi avtomatik tarjima, tayyor javob yoki AI yordamidan nazoratsiz foydalansa, uning mustaqil fikrlash va til ishlab chiqish ko'nikmalari sustlashishi mumkin. Shu sababli raqamli vositalar yakuniy natijani emas, balki o'quvchining izlanish, tahlil qilish, qayta ishlash va o'z fikrini ifodalash jarayonini qo'llab-quvvatlashi kerak.

METODIK TAVSIYALAR

Ingliz tili va axborot texnologiyalarini samarali integratsiyalash uchun quyidagi metodik yondashuvlar tavsiya etiladi:

- raqamli vosita har bir darsda aniq didaktik maqsadga xizmat qilishi kerak;
- o'quvchilarga internet manbalaridan tanqidiy va mas'uliyatli foydalanish madaniyati o'rgatilishi lozim;
- mobil ilovalar va onlayn platformalar mustaqil ta'lim topshiriqlari bilan bog'lanishi kerak;
- sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishda akademik halollik, mualliflik va shaxsiy fikrni saqlash masalalari tushuntirilishi zarur;
- o'qituvchi texnologik vositani tanlashda o'quvchilarning yoshi, til darajasi, texnik imkoniyatlari va mavzu mazmunini hisobga olishi lozim;
- darsda an'anaviy muloqot, o'qituvchi izohi, juftlik va guruh ishlari raqamli faoliyat bilan uyg'unlashtirilishi maqsadga muvofiq.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ingliz tili va axborot texnologiyalarining integratsiyasi zamonaviy ta'lim jarayonining ajralmas tarkibiy qismiga aylanmoqda. Mazkur integratsiya o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirish, global axborot manbalaridan foydalanish va raqamli madaniyatni egallashda muhim ahamiyatga ega.

Shu bilan birga, texnologiyadan foydalanish o‘z-o‘zidan ta’lim sifatini oshirmaydi. Uning samaradorligi o‘qituvchining metodik mahorati, dars maqsadining aniqligi, o‘quvchilarning ehtiyojlari va raqamli vositalardan mas’uliyatli foydalanish madaniyatiga bog‘liq. Shuning uchun ingliz tili ta’limida axborot texnologiyalarini qo‘llashda muvozanatli, maqsadli va pedagogik jihatdan asoslangan yondashuv zarur.

Kelgusida ushbu mavzu bo‘yicha empirik tadqiqotlar o‘tkazish, ya’ni ingliz tili darslarida aniq raqamli platformalar, mobil ilovalar yoki sun‘iy intellekt vositalarining o‘quvchilar nutqiy ko‘nikmalari, lug‘at boyligi va motivatsiyasiga ta’sirini tajriba-sinov asosida o‘rganish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-maydagi PQ-5117-son “O‘zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o‘rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son “Raqamli O‘zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi.
3. Chapelle, C. A. Computer Applications in Second Language Acquisition: Foundations for Teaching, Testing and Research. — Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
4. Dudeney, G., Hockly, N., & Pegrum, M. Digital Literacies: Research and Resources in Language Teaching. — London: Routledge, 2013.
5. Hockly, N. Digital literacies // ELT Journal. — 2012. — Vol. 66, No. 1. — P. 108–112.
6. Kukulska-Hulme, A., & Shield, L. An overview of mobile assisted language learning: From content delivery to supported collaboration and interaction // ReCALL. — 2008. — Vol. 20, No. 3. — P. 271–289.
7. Mishra, P., & Koehler, M. J. Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge // Teachers College Record. — 2006. — Vol. 108, No. 6. — P. 1017–1054.
8. OECD. OECD Digital Education Outlook 2021: Pushing the Frontiers with Artificial Intelligence, Blockchain and Robots. — Paris: OECD Publishing, 2021.
9. UNESCO. UNESCO ICT Competency Framework for Teachers. Version 3. — Paris: UNESCO, 2018.
10. Warschauer, M., & Healey, D. Computers and language learning: An overview // Language Teaching. — 1998. — Vol. 31, No. 2. — P. 57–71.